

Των **Σέρτζιο Τσεζαράτο & Σταύρου Μαυρουδέα**

Σε ένα πρόσφατο άρθρο του που δημοσιεύθηκε στην [ελληνική](#) και την [ιταλική](#) γλώσσα, ο Μάρκο Ρεβέλι – ένας από τους τακτικούς φιλοξενούμενους του ΣΥΡΙΖΑ και της κυβέρνησης στην Ελλάδα – έγραψε έναν λίβελλο ενάντια σε αυτό που ονόμασε «ψευδοαριστερά», δηλαδή αυτά τα τμήματα της Αριστεράς που θεωρούν τον Τσίπρα προδότη και την οικονομική πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ αποτυχία. Σε αυτή την απρόκλητη πολεμική (που περιλάμβανε και έναν από τους υπογράφοντες αυτής της απάντησης, [εδώ το άρθρο του Sergio Cesarato στο Brave New Europe](#)), κατηγόρησε αυτή την «ψευδοαριστερά» ότι είναι εθνικιστική κι ότι βοηθά τη λαϊκιστική και εθνικιστική ΝΔ στην Ελλάδα. Ο Ρεβέλι εξισώνει αβασάνιστα κάθε αριστερή κριτική στις πολιτικές του ΣΥΡΙΖΑ με τις νεοφιλελεύθερες απόψεις της ΝΔ.

Ο Ρεβέλι χρησιμοποιεί ως τίτλο του πονήματος του το ευαγγελικό ρητό «*τα του Καίσαρος τω Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ*». Ας δούμε αν αυτά που αποδίδει στον Καίσαρά του ή στον Θεό του (στην προκειμένη περίπτωση στον ΣΥΡΙΖΑ) είναι σωστά ή όχι.

Αρχίζει επαινώντας την ικανότητα του ΣΥΡΙΖΑ να διαχειρίζεται το πρόγραμμα λιτότητας της τρόικας έτσι ώστε να αποφύγει μια μεγαλύτερη κοινωνική ζημία. Τα αποδεικτικά στοιχεία που προσφέρει είναι, τουλάχιστον, λιγοστά ή απλά λανθασμένα. Οι ιατρικές υπηρεσίες παραμένουν υποχρηματοδοτούμενες και με μεγάλη έλλειψη προσωπικού. Εκτός αυτού, ο ΣΥΡΙΖΑ έχει υπογράψει (στο 3ο μνημόνιο) και προωθεί βαθιές περικοπές τόσο στις παροχές κοινωνικής πρόνοιας όσο και στις συντάξεις (σημειώστε ότι το 51% των νοικοκυριών βασίζονται σε συντάξεις). Συγκεκριμένα, προβλέπεται μια τεράστια νέα περικοπή για τον Ιανουάριο του 2019.

Αυτές οι περικοπές έχουν αυξήσει τα επίπεδα φτώχειας στην Ελλάδα ακόμη περισσότερο από ό, τι στο παρελθόν (περίπου το 37% του πληθυσμού κινδυνεύει από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό). Η **προστασία της πρώτης ιδιοκτησίας από τους πλειστηριασμούς αποσύρεται** (σύμφωνα με το μνημόνιο που έχει υπογράψει ο ΣΥΡΙΖΑ) και οι **πλειστηριασμοί των λαϊκών κατοικιών** προχωρούν με γρηγορότερο ρυθμό, με τη

βοήθεια ηλεκτρονικών δημοπρασιών που έχουν θεσπιστεί από το ΣΥΡΙΖΑ, ώστε να αποφευχθεί η δημόσια αντίσταση και οι διαμαρτυρίες. Αυτό είναι κάτι που ακόμη και οι προηγούμενες κυβερνήσεις δεν τολμούσαν να προωθήσουν.

Εισάγονται νέοι φόροι στην εργατική και τη μεσαία τάξη επιδεινώνοντας ακόμη περισσότερο την κατανομή του εισοδήματος. Από την άλλη πλευρά, η ναυαρχίδα του ελληνικού καπιταλισμού - **οι πλοιοκτήτες** - όχι μόνο παραμένουν σκανδαλωδώς αφορολόγητοι, αλλά ο ΣΥΡΙΖΑ (όπως και όλες οι προηγούμενες κυβερνήσεις) τους έχει αγκαλιάσει θερμά και προστατεύει τα προνόμιά τους.

Τέλος, ο Ρεβέλι, αντί να λέει ανοησίες σχετικά με τον **τομέα της υγείας**, θα πρέπει να εξετάσει καλύτερα τα αποδεικτικά στοιχεία: νέες περικοπές που έχουν επιβληθεί από το ΣΥΡΙΖΑ και οι δαπάνες για την υγεία έχουν περιοριστεί τόσο σοβαρά ώστε δεν είναι βιώσιμες.

Ο Ρεβέλι χρησιμοποιεί μια σοφιστεία για να μασκαρέψει αυτή την απάτη. Υποστηρίζει ότι πρέπει να μετρούμε την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας όχι από την αρχή της κρίσης αλλά από τότε που ο ΣΥΡΙΖΑ ανέλαβε την κυβέρνηση. Ισχυρίζεται ότι έτσι μπορούμε να δούμε πως η ανάπτυξη έχει επιστρέψει και η ανεργία πέφτει.

Ο Ρεβέλι (και τα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα) ξεχνά ότι **η οικονομική πολιτική** που εφαρμόζεται στην Ελλάδα είναι **μία και συνεχής: η πολιτική λιτότητας της τρόικας**. Αυτό συμβαίνει ανεξάρτητα από τις μικρές διαχειριστικές διαφορές των τριών διαδοχικών ελληνικών κυβερνήσεων (ΠΑΣΟΚ, ΝΔ-ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ) που ήταν απλώς διακοσμητικές.

Ο μεγάλος όγκος της δημοσιονομικής συρρίκνωσης του προγράμματος είχε πραγματοποιηθεί υπό τις προηγούμενες κυβερνήσεις. Έτσι, το μέρος που έμεινε να υλοποιήσει ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν μικρότερο, αν και οι ασυνάρτητη πολιτική του το επιδεινώνει. Η ύφεση επιβραδύνθηκε ήδη από τα προηγούμενα χρόνια και οι θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης πλησίαζαν. Αυτό δεν ήταν κάτι απροσδόκητο. Οι καπιταλιστικές οικονομίες λειτουργούν με κύκλους. Το μη φυσιολογικό ήταν το μήκος και το βάθος της ελληνικής **ύφεσης**. Ωστόσο, η επιστροφή των θετικών ρυθμών ανάπτυξης δεν εγγυάται ούτε το μέγεθος τους, ούτε τη μακροημέρευση τους.

Αλλά η ανάπτυξη που βλέπει ο Ρεβέλι υπό την ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ είναι λανθασμένη ακόμα και με τους δικούς του όρους. Η επιστροφή στην ανάπτυξη είναι πενιχρή και συνεχώς πέφτει χαμηλότερα από τα επίσημα στοιχεία. Το κενό παραγωγής παραμένει πολύ υψηλό (**25%**

χαμηλότερο από το επίπεδο της παραγωγής κατά την έναρξη της κρίσης).

Τα καλύτερα από τα προβλεπόμενα πρωτογενή πλεονάσματα οφείλονται στην αυξημένη φορολογία και τον αυστηρό περιορισμό των δημόσιων δαπανών. Και οι δύο αυτές πολιτικές που εφαρμόζει ο ΣΥΡΙΖΑ μειώνουν τις αναπτυξιακές δυνατότητες καθώς η Ελλάδα παραμένει μια οικονομία που βασίζεται στην κατανάλωση. Επίσης, η πολυδιαφημισμένη από τον ΣΥΡΙΖΑ «έξοδος στις διεθνείς ιδιωτικές αγορές δανείων» είναι απάτη, όπως ακριβώς και της προηγούμενης κυβέρνησης ΝΔ-ΠΑΣΟΚ. Αφορά κυρίως την εξυπηρέτηση του χρέους, έρχεται σε πολύ υψηλό κόστος (περίπου 4% επιτόκιο) και δεν εκτείνεται πέρα από την περίοδο εποπτείας της τρόικας στην Ελλάδα. Και μόλις εμφανίστηκαν προβλήματα στην ΕΕ με τη νέα κυβέρνηση της Ιταλίας και τον εμπορικό πόλεμο με τις ΗΠΑ, πάγωσε.

Ο ΣΥΡΙΖΑ κηρύττει επίσης ότι είχε **μειώσει την ανεργία**. Αυτό είναι επίσης ένα ψεύτικο επιχείρημα. Η **ανεργία παραμένει πολύ υψηλή** (πάνω από **20%** με την ανεργία των νέων να φθάνει το **40%**). Έχει ελαφρώς μειωθεί λόγω της **μείωσης του εργατικού δυναμικού** λόγω της **συρρίκνωσης του πληθυσμού** και της **μετανάστευσης στο εξωτερικό** (πρόσφατη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προβλέπει ότι **το εργατικό δυναμικό της Ελλάδας θα μειωθεί κατά 35%** κατά την περίοδο 2020-2060* σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, 710.000 Έλληνες πολίτες μετανάστευσαν κατά την περίοδο 2010-2016). Επιπλέον, οι νέες θέσεις εργασίας είναι θέσεις άθλιας εργασίας: **λίγοι μήνες απασχόλησης** που είναι αρκετοί για να σας βγάλουν από τους καταλόγους ανεργίας (οι θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης μειώνονται από το 2017 μέχρι σήμερα, οι 3 από τους 4 άνεργους βρίσκονται σε **μακροχρόνια ανεργία**), με πενιχρούς μισθούς και βάρβαρες συνθήκες εργασίας.

Ο Ρεβέλι χρησιμοποιεί και μια άλλη σοφιστεία. Ενώ διαμαρτύρεται για το γεγονός ότι η ΕΕ δεν αποδέχτηκε την περικοπή του χρέους για την Ελλάδα, υποστηρίζει ότι η αναδιαμόρφωση του χρέους (με τη μορφή παράτασης της περιόδου χάριτος που δεν αποπληρώνεις δάνεια και εξομάλυνση των διακυμάνσεων του επιτοκίου) ισοδυναμεί με κούρεμα.

Αυτό είναι το επιχείρημα που διατυπώνει η Γερμανία και η ΕΕ και ο Ρεβέλι (και ο ΣΥΡΙΖΑ) το αποδέχονται ολόψυχα. Ωστόσο, όπως δείχνει ακόμη και η πρόσφατη μελέτη του ΔΝΤ (1η Αυγούστου 2018), τα αποτελέσματά είναι αμφισβητήσιμα (η Ελλάδα θα έχει ελάφρυνση του χρέους εάν εφαρμόσει νέες νεοφιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις και καταφέρει να διατηρήσει το πρόγραμμα λιτότητας σε καλό δρόμο, πράγμα όμως που θα καθιστούσε περιττή την ελάφρυνση του χρέους) και ο πραγματικός αντίκτυπος δεν είναι ουσιαστικός. Για το λόγο αυτό, κάθε σοβαρή Ανάλυση Βιωσιμότητας του ελληνικού χρέους (συμπεριλαμβανομένης κι αυτής του ΔΝΤ του 2018) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αυτό δεν είναι βιώσιμο.

Ο **λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ** παραμένει **υψηλότερος από 180%** (έχει αυξηθεί κατά τους τελευταίους μήνες λόγω των νέων δανειακών δόσεων) και θα αυξηθεί μετά το τέλος της δεκαετούς παραπομπής του χρέους (σύμφωνα με τους υπολογισμούς του ΔΝΤ 2018). Στην πιθανή περίπτωση του χειρότερου σεναρίου (μικρότερη ανάπτυξη, υψηλότερα επιτόκια, χαμηλότερα πρωτογενή πλεονάσματα), **το ΔΝΤ εκτιμά ότι το 2023 θα αυξηθεί στο 198%**.

Επιπλέον, η ΕΕ και η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ δηλώνουν ότι το ελληνικό χρέος είναι βιώσιμο, διότι η Ελλάδα θα επιτύχει θεαματικούς ρυθμούς ανάπτυξης (κατά μέσο όρο 2% για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, το οποίο όλως περιέργως (;) δεν έχει ποτέ προσδιορισθεί με ακρίβεια) και πρωτογενή πλεονάσματα (3,5% έως το 2022 και 2,2% έως το 2060) για πολύ παρατεταμένο χρονικό διάστημα. Όπως είναι γνωστό στην οικονομική βιβλιογραφία (και ακόμη και το ΔΝΤ το επαναλαμβάνει), αυτό είναι εντελώς μη ρεαλιστικό. Μόνο πολύ λίγες πετρελαιοπαραγωγικές οικονομίες κατάφεραν να επιτύχουν τους στόχους αυτούς. Σημειώστε επίσης ότι η μη επίτευξη αυτών των στόχων θα ενεργοποιήσει τους **αυτόματους «κόπτες» στους μισθούς, τις συντάξεις και τις δημοσιονομικές δαπάνες** που συμφώνησε ο ΣΥΡΙΖΑ (ήδη κατά τη διάρκεια της υπουργίας Βαρουφάκη).

Αυτό που συνέβη στις πρόσφατες διαπραγματεύσεις για το χρέος είναι ότι η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ συμμορφώθηκε πλήρως με το δόγμα της ΕΕ ότι δεν θα πραγματοποιηθεί κούρεμα χρέους και δεν προσπάθησε καν να το διαπραγματευθεί.

Υπάρχει ένα άλλο επιχείρημα που χρησιμοποιούν οι υποστηρικτές του ΣΥΡΙΖΑ. Ότι τον Αύγουστο του 2018 θα υπάρξει έξοδος από την εποπτεία της τρόικας και αυτό θα επιτρέψει στον ΣΥΡΙΖΑ να εφαρμόσει πιο δραστήριες δημοσιονομικές πολιτικές που θα ενισχύουν την ανάπτυξη. Αυτό είναι εντελώς αναληθές. Όπως ακόμη και ο **Ε. Τσακαλώτος** δήλωσε, **η εποπτεία από μια νέα τρόικα (με το ESM αντί του ΔΝΤ) θα συνεχιστεί για πολλά χρόνια**. Επιπλέον, δεδομένου του πολύ υψηλού στόχου του πρωτογενούς πλεονάσματος, το περιθώριο για πιο ενεργό δημοσιονομική πολιτική είναι ανύπαρκτο.

Ένα τελευταίο σημείο άμυνας για τους υποστηρικτές του ΣΥΡΙΖΑ είναι ότι **δεν υπήρχε άλλη εναλλακτική** λύση πέρα από την προσαρμογή στις απαιτήσεις της ΕΕ. Κι αυτό είναι επίσης ένα ψέμα. Μια αληθινή αριστερή κυβέρνηση στην Ελλάδα πρέπει να αναμετρηθεί με την ΕΕ και να αποδεσμευθεί από αυτήν. Η ελληνική κρίση είναι σε μεγάλο βαθμό προϊόν της **οικονομικής αναδιάρθρωσης της Ελλάδας λόγω της ένταξης της στην Ευρωπαϊκή Κοινή Αγορά**. Αυτή οδήγησε στην αποβιομηχάνιση, τη συρρίκνωση και την παραμόρφωση του πρωτογενούς τομέα και την δημιουργία ενός υπερδιογκωμένου και εύθραυστου κλάδου

των υπηρεσιών. Αυτό το παραγωγικό μοντέλο απέτυχε εντελώς, έχει προκαλέσει την κρίση του χρέους και δεν μπορεί να διορθωθεί εντός της ΕΕ. Επιδεινώθηκε περαιτέρω από τη συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ και τη μεταγενέστερη εκχώρηση κρίσιμων οικονομικών πολιτικών (π.χ. νομισματική πολιτική και τελικά δημοσιονομική πολιτική) στην ΕΕ.

Αυτή η εναλλακτική πορεία είναι απόλυτα βιώσιμη αλλά απαιτεί μια βαθιά αλλαγή στην ελληνική κοινωνία και μια αντιπαράθεση με τα κυρίαρχα συμφέροντα του ελληνικού καπιταλισμού που είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Ο ΣΥΡΙΖΑ - αφήνοντας κατά μέρος τους πολλούς αντιφατικούς και ασυνεπείς προεκλογικούς παληκαρισμούς του - δεν ήταν ποτέ πρόθυμος να ακολουθήσει αυτή την πορεία. Τη θεωρούσε πολύ επικίνδυνη για τον ΣΥΡΙΖΑ.

Επιπλέον, ο ΣΥΡΙΖΑ έχει γνωστούς δεσμούς με σημαντικά τμήματα του ελληνικού κεφαλαίου, ιδιαίτερα με τμήματα του εφοπλιστικού κεφαλαίου καθώς και με κεφάλαια που κυριαρχούσαν στον ελληνικό καπιταλισμό τη δεκαετία του 1970 και του '80 (που στην Ελλάδα τα αποκαλούν «παλιά τζάκια»). Αυτά τα «παλιά τζάκια» ευνοούσαν την ανάδυση της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ και, μέσω αυτής, πήραν την εκδίκησή τους ενάντια στα «νέα τζάκια» που τα είχαν ξεπεράσει στη δεκαετία του 1990.

Η δυστυχία στην ελληνική περίπτωση ήταν ότι η ελληνική αριστερά (όλα τα τμήματα της) απέφυγε να προτείνει με συγκεκριμένο τρόπο το προαναφερθέν εναλλακτικό πρόγραμμα και περιορίστηκε στην απλή προώθηση λαϊκών κινητοποιήσεων (που αντιστέκονταν στις αλλαγές της τρόικας αλλά χωρίς να προτείνουν εναλλακτική λύση) και σ' έναν αφηρημένο αντικαπιταλιστικό λόγο (που, παρά τις φωνές, απέτυχε να αμφισβητήσει συγκεκριμένα τον καπιταλισμό). Αυτό διευκόλυνε τον ΣΥΡΙΖΑ να υποκλέψει τη λαϊκή υποστήριξη και φυσικά, στη συνέχεια, να προδώσει το λαό.

Η σημερινή πρόκληση για την Ελληνική Αριστερά είναι να κατορθώσει να αναζωογονήσει αυτή την εναλλακτική λύση και έτσι να εμποδίσει την υπερίσχυση ακροδεξιών δυνάμεων που τροφοδοτούνται από την εξωφρενική αποτυχία του ΣΥΡΙΖΑ.

Συμπερασματικά, ο λίβελλος του Ρεβέλι στηρίζεται σε εντελώς ανυπόστατα επιχειρήματα. Ο ΣΥΡΙΖΑ κηρύττει, πολύ παρόμοια με τις προηγούμενες κυβερνήσεις, ότι δημιουργεί ένα «*success story*». Και τα δύο «*success stories*» είναι εξίσου ψεύτικα. Η Ελλάδα και ο λαός της είναι **καταδικασμένοι μέσα στα δεσμά της ΕΕ.**

Μια τελική σημείωση σχετικά με την αληθινή αριστερά και την ψευδοαριστερά. Θα ήταν

σκόπιμο την επόμενη φορά που ο Μ. Ρεβέλι ετοιμάζεται να κατηγορήσει άλλους ως ψευδοαριστερούς να ρίξει πρώτα μια ματιά στον καθρέφτη του.

- Ο **Σέρτζιο Τσεζαράτο** είναι Καθηγητής Οικονομικών της Ανάπτυξης και των Νομισματικών και Φορολογικών Πολιτικών της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης στο Τμήμα Πολιτικής Οικονομίας του Πανεπιστημίου της Σιένα.
- Ο **Σταύρος Μαυρουδέας** είναι Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Πηγή: stavros mavroudeas.wordpress.com